

Wykonywa się fotografie...

Photographs Are Taken...

Fotografien werden gemacht...

Wszystkie zdjęcia pochodzą ze zbiorów Archiwum Państwowego m.st. Warszawy
All photographs are from the collections of the State Archive of the Capital City of Warsaw
Sämtliche Fotografien stammen aus den Sammlungen des Staatlichen Archivs der Hauptstadt Warschau

Publikacja powstała we współpracy ze Stowarzyszeniem Przyjaciół Archiwum Państwowego m.st. Warszawy
This publication was made possible thanks to collaboration with the Society of Friends of the State Archive of the Capital City of Warsaw
Die Publikation entstand in Zusammenarbeit mit der Gesellschaft der Freunde des Staatlichen Archivs der Hauptstadt Warschau

Redakcja naukowa/Scientific editing/Wissenschaftliche Redaktion – Małgorzata Sikorska
Projekt graficzny publikacji/Publication graphic design/Grafischer Entwurf – Lena Maminajszwili/MSZ
Redakcja i korekta/Copy editor/Redaktion und Korrektur – Jolanta Lewińska
Tłumaczenie na język angielski/Polish to English translation/Übersetzung ins Englische – Ryszard E.L. Nawrocki,
Tłumaczenie na język niemiecki/Polish to German translation/Übersetzung ins Deutsche – Krystyna Jedlińska
Przygotowanie do druku i druk publikacji/Setup and printing/Vorbereitung zum Druck und Druck – Studio Reklamy i Wydawnictw MSZ

Warszawa 2008
Copyright by Miasto Stołeczne Warszawa ISBN 83-6083-05-3
Copyright by Archiwum Państwowe m.st. Warszawy ISBN 978-83-911735-7-2

Wykonywa się fotografie...

Znani i nieznani w obiektywie warszawskich
fotografów z II połowy XIX wieku

Photographs Are Taken...

Celebrities and Nobodies in the Lenses of Warsaw's
Photographers of the Second Half of the Nineteenth Century

Fotografien werden gemacht...

Bekannte und unbekannte Persönlichkeiten im Objektiv
von Warschauer Fotografen aus der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts

Miasto Stołeczne Warszawa
Archiwum Państwowe m.st. Warszawy

Warszawa Warsaw Warschau 2008

Zamieszczone w albumie fotografie pochodzące ze zbiorów Archiwum Państwowego m.st. Warszawy są wspaniałym świadectwem minionych czasów. Przybliżają współczesnym zarówno sylwetki osób zasłużonych dla Warszawy, m.in.: Sokratesa Starynkiewicza, Józefa Mianowskiego czy Stanisława Moniuszki, jak i mniej znanych lub całkowicie anonimowych.

Dzięki zachowanym portretom mamy okazję poznać, jakie były w XIX w. kanony mody zarówno osób dorosłych, jak i dzieci, stroje teatralne, fryzury, jak wyglądały zabawki. Śmiało można powiedzieć, że każdy odnajdzie na tych starych pożółkłych fotografiach interesujący go detal z tamtej epoki.

Wśród prezentowanych 100 fotografii warto zwrócić uwagę na cykl zdjęć znanej aktorki Heleny Modrzejewskiej w kostiumach teatralnych. Z kolei w serii zdjęć rodzinnych interesujące są podobizny rodziny Paszkiewiczów, rodziców i dzieci w różnych latach ich życia, Migurskich czy Temlerów.

Pisząc o prezentowanych fotografiach, trzeba wspomnieć o ich wykonawcach, o całej plejadzie znanych warszawskich fotografów, m.in. Karolu Beyerze, Janie Mieczkowskim, Maurycym Puchu, Maksymilianie Fajansie, którzy swoje zawodowe mistrzostwo potwierdzali, zdobywając wiele międzynarodowych nagród.

Zapraszamy do obejrzenia zatrzymanego w kadrze zapisu przeszłości o ludziach związanych z Warszawą i artystycznej twórczości warszawskich fotografów.

Ryszard Wojtkowski
Dyrektor Archiwum Państwowego m.st. Warszawy

Danuta Skorwider
Prezes Stowarzyszenia Przyjaciół Archiwum Państwowego m.st. Warszawy

Picked from the collections of the State Archive of the Capital City of Warsaw, the photographs found in this album are a wonderful witness of a bygone age. They allow contemporaries a closer look at the silhouettes of people such as Sokrates Starynkiewicz, Józef Mianowski, and Stanisław Moniuszko, who provided great services for Warsaw, as well as those who are less known or completely anonymous.

Thanks to such preserved portraits we have an opportunity to discover the canons of 19th century fashion for adults as well as children, theatrical costumes, hairstyles, and even what toys looked like. It may be boldly stated that everyone will find a detail of interest from that era on these old and yellowed photographs.

Among the one hundred presented photographs, worth noting is the series of pictures of Helena Modrzejewska, the well-known actress, in her costumes. In its turn, of interest in the family series are the images of the Paszkiewicz, Migurski, and Temler families—parents and children—at various points of their lives.

In writing about the presented photographs, their creators also deserve mention—the entire constellation of distinguished Warsaw photographers, including Karol Beyer, Jan Mieczkowski, Maurycy Puch, and Maksymilian Fajans, who confirmed their professional mastery by winning numerous international awards.

Come and look at the images of the past frozen in frames of people tied with Warsaw and the artistic creativity of Warsaw's photographers.

Ryszard Wojtkowski
Director of the State Archive of the Capital City of Warsaw

Danuta Skorwider
President of the Society of Friends of the State Archive of the Capital City of Warsaw

Die in den Bildband aufgenommenen und aus den Sammlungen des Staatlichen Archivs der Hauptstadt Warschau stammenden Fotografien sind herausragende Zeugen vergangener Zeiten. Sie bringen uns sowohl solche Persönlichkeiten wie: Sokrates Starynkiewicz, Józef Mianowski oder Stanisław Moniuszko, die sich um Warschau verdient gemacht haben, als auch weniger bekannte oder völlig anonyme Menschen näher.

Dank den erhalten gebliebenen Porträts bekommen wir einen Einblick in den Modekanon des 19. Jahrhunderts, der sowohl Erwachsene wie auch Kinder, Theaterkostüme, Frisuren und Spielzeug betraf.

Bemerkenswert unter den 100 präsentierten Fotografien sind die Abbilder der bekannten Schauspielerin Helena Modrzejewska in Theaterkostümen. Im Rahmen der Reihe Familienfotografien verdienen dagegen die Porträts der Familie Paszkiewicz, der Eltern und Kinder in verschiedenem Lebensalter, sowie der Familie Migurski oder Temler besondere Beachtung.

Bei der Präsentierung der Fotografien sollte man deren Autoren, führende und bekannte Warschauer Fotografen, erwähnen, u.a. Karol Beyer, Jan Mieczkowski, Maurycy Puch, Maksymilian Fajans, die ihre professionelle Meisterschaft dadurch unter Beweis stellten, dass sie viele internationale Preise gewannen.

Wir laden Sie ein zur Betrachtung der fotografisch festgehaltenen Vergangenheit, die von den mit Warschau verbundenen Menschen geprägt wurde, und präsentieren Ihnen einen Einblick in das künstlerische Schaffen der Warschauer Fotografen.

Ryszard Wojtkowski
Direktor des Staatlichen Archivs der Hauptstadt Warschau

Danuta Skorwider
Präsidentin der Gesellschaft der Freunde des Staatlichen Archivs der Hauptstadt Warschau

Początki warszawskiej fotografii

Za oficjalną datę wynalezienia fotografii przyjęto dzień 18 sierpnia 1839 r., kiedy to Akademia Francuska zatwierdziła wynalazek Nicéphore'a Niepce'a i Louisa Daguerre'a, a opracowany przez nich sposób utrwalania obrazu nazwano dagerotypią.

Metoda otrzymywania dagerotypu polegała na naświetlaniu płytki srebrnej lub posrebrzanej, pokrytej warstwą jodku srebra. Po naświetlaniu płytkę poddawano działaniu pary rtęci, która osiadając w miejscach naświetlonych, tworzyła jasne partie obrazu. Po splukaniu wodą pozostałego jodku srebra otrzymany obraz utrwalany był w roztworze soli kuchennej. Dagerotyp był niestety niepowtarzalny i nie dawał się kopiować. Oglądać go można było po ustawieniu pod odpowiednim kątem względem padających promieni światła.

W roku wynalezienia dagerotypu William Fox Talbot, angielski pionier fotografii, ogłosił nową technikę fotografowania – talbotypię, polegającą na zastosowaniu papierowego negatywu nasączonego roztworem jodku potasu, który po naświetlaniu wywoływano w roztworze kwasu galusowego z dodatkiem azotanu srebra. Po utrwaleniu w tiosiarczanie sodu, wypłukaniu i wysuszeniu można było wykonywać stykowy pozytyw.

W 1851 r. Frederic Scott-Archer wynalazł metodę kolodionową, w której podłożem nakładanej emulsji była płyta szklana. Kolejnym krokiem w rozwoju sztuki fotograficznej było zastąpienie w 1862 r. mokrych płyt kolodionowych płytami suchymi.

Ciągłe prace nad udoskonaleniem warsztatu fotografa prowadziły do spopularyzowania tego zawodu. Załącznikiem byli wędrowni dagerotypiści, ogłaszający swe usługi w anonsach prasowych.

Zawodowo dagerotypią zajął się warszawski litograf Maurycy Scholtz, mający pracownię w domu przy ulicy Długiej 547a. Pierwszy stały zakład dagerotypowy w Warszawie mieścił się u zbiegu ulic Wierzbowej i Niecałej. Jego właścicielem był Ludwik Stolpe, który tak reklamował swoje usługi: „Mam zaszczyt zawiadomić Szanow. Publiczność, że rozpocząłem zdejmnowanie portretów podług metody wynalezionej w Paryżu przez P. Daguer'a i gotów jestem zadość uczynić wszelkim pod tym względem żądanom. (...)”.

W 1854 r. w Warszawie istniało już kilka zakładów fotograficznych, wśród których największą renomą cieszyły się m.in. pracownie Karola Beyera przy ulicy Wareckiej, Józefa Giwartowskiego przy Nowym Świecie, czy Juliusza Willnowa na Aleksandrii.

Wraz z rosnącą popularnością fotografii powstawało coraz więcej zakładów fotograficznych. Ich właściciele byli ludźmi zazwyczaj wykształconymi. Rekrutowali się często spośród malarzy, nauczycieli rysunku, chemików, optyków, rzeźbiarzy, ale zdarzali się i zwykli amatorzy, zafascynowani nowym wynalazkiem.

Do korzystania z usług fotografowie zachęcali na łamach prasy warszawskiej. Znany fotograf M. Fajans zachwalał swoją firmę w następujący sposób: „Z dniem dzisiejszym przy Zakładzie Artystyczno-Litograficznym przy ulicy Długiej pod Nr 550, P. Maxymilana Fajansa, tenże otwiera Zakład Fotograficzny urządzony podług najnowszych ostatnich wymagań sztuki fotograficznej. (...)”

Rosnąca konkurencja wymusiła umieszczenie na rewersach kartoników z naklejoną na awersie fotografią szerszej i bogatszej reklamy zakładu. Początkowo skromne, bo zawierające tylko lakoniczną informację o nazwie i adresie firmy, z czasem zmieniały się graficznie. Nazwa zakładu i adres podawane były dla wygody klienteli w języku francuskim, np.: „Institut Photographique Sigismond & Co a Varsovie”. Zamieszczano również informacje o odznaczeniach, medalach i wyróżnieniach otrzymywanych przez firmę na wystawach krajowych i zagranicznych oraz wizerunku tychże, np.: „12 Medailles dont 5 en Or et un Diplome d'Honneur. J. Mieczkowski w Warszawie”. Grafika rewersów fotografii stawała się coraz bogatsza, pojawiły się motywy roślinne, elementy sprzętu fotograficznego, amorki podtrzymujące aparaty, inicjały właścicieli zakładów, zwieńczone elementem roślinnym, miniatury wizerunków

twórców fotografii: Daguerre'a, Niepce'a, Talbota. Coraz częściej słowo „zakład” zastępowano określeniem „fotografia artystyczna”, jeśli zaś w nazwie firmy pozostawał „zakład”, to koniecznie z dodaniem specjalizacji, np. „Karoli i Pusch Fotografia Teatrów Rządowych w Warszawie”, „Fotografia Artystyczna Kostka i Mulert”, „Fotografia Artystyczna Conrad”.

Za coraz bogatszą sztuką zdobienia rewersu fotografii służyło zapewnienie, iż zakład spełni każde oczekiwanie klienta względem wykonywanego portretu, np.: „Wszelakie zlecenia przyjmuję, a wykonanie ich obok stosunkowo niskiej ceny, najwymagańszych Znacwców niewątpliwie zadowolić zdołam”.

Tak więc ozdobne rewersy fotografii, informacje o nagrodach zdobywanych na wystawach międzynarodowych oraz reklama prasowa przynosiły prestiż i popularność warszawskim zakładom fotograficznym i ich pracownikom. Z wystawy w Paryżu dziennikarz donosił: „Nasze produkty fotograficzne wyższe są pod każdym względem od francuskich, a tym bardziej od angielskich i walczą one o lepsze ze słynnymi fotografiami Angerera w Wiedniu (...)”.

Najpopularniejsze, działające w II połowie XIX w., warszawskie zakłady i firmy fotograficzne to:

- ☉ Grzegorz Sachowicz – lata 50. do pocz. lat 70. XIX w., ul. Mazowiecka 4
- ☉ Karol Beyer – 1844-1872, ul. Warecka 14, Senatorska 472, Krakowskie Przedmieście 34 i 38, kopiařnia w „Europejskim”
- ☉ Konrad Brandel – 1881-1901, przy ul. Nowy Świat 57, Nowy Świat 59/61, Szpitalna 12
- ☉ Teofil Boretti – od 1857 r. do ok. 1914 r., ul. Senatorska 12, Długa 20/26, Rymarska 4, Marszałkowska 38
- ☉ Maksymilian Fajans – 1853-1881, ul. Długa 20, Krakowskie Przedmieście 52
- ☉ Rudolf Fleck i F. Klausnitzer – II poł. lat 60. XIX w. do 1881 r., ul. Niecała róg Wierzbowej
- ☉ Aleksander Karoli – lata 70. XIX w. do ok. 1906 r., ul. Długa 4; jako firma „Karoli i Pusch”, ul. Miodowa 4/6
- ☉ Maurycy Pusch – 1892-1914, ul. Miodowa 1, Marszałkowska 131
- ☉ Kostka i Mulert – od 1872 r. do ok. 1907 r., ul. Krakowskie Przedmieście 38/40
- ☉ Melecjusz Dutkiewicz – 1866-1880, ul. Krakowskie Przedmieście 7
- ☉ Jadwiga Golcz – 1878-1909, ul. Erywańska 3 i Krakowskie Przedmieście 42, [w hotelu Bristol]

- ☉ „Marion” (właściciel Bronisław Marion) – od ok. 1873 r. do po 1880 r., ul. Żabia 4 i Senatorska 22
- ☉ Adam Hıncha – od ok. 1890 r. do pocz. XX w.(?), ul. Nowy Świat 61
- ☉ „Bernardi” – od 1900 r. do lat 30. XX w., ul. Marszałkowska 114 i 129
- ☉ Jan Mieczkowski – lata 50. XIX w. do ok. 1914 r., ul. Krakowskie Przedmieście [Hotel Europejski], Senatorska 12, Miodowa 1, Nowo-Miodowa 1/3
- ☉ „Nowialis” – pocz. XX w. do ok. 1914 r., (właściciel Józefat Moszczyński, przed 1914 r.), plac św. Aleksandra
- ☉ „Orion” – lata 80. XIX w. do 1899 r., ul. Nowy Świat 27
- ☉ „Conrad” – od 1881 r. do ok. 1901 r., ul. Erywańska 8 [14]
- ☉ „Rembrandt” – od 1889 r. do okresu międzywojennego, ul. Marszałkowska 151
- ☉ „Sigismund et CO” – 1895-1910, ul. Marszałkowska 111 i 131
- ☉ „Świetlik” (właściciel M. Olszyński) – przed 1888 r. do przed 1896 r., ul. Krakowskie Przedmieście 7
- ☉ Edward Troczewski – ok. 1894 r. do 1897 r., ul. Krakowskie Przedmieście 42
- ☉ Walerian Twardzicki – 1865 r. do ok. 1907 r., ul. Żabia 4, Niecała 12, Nowy Świat 46
- ☉ Władysław Ryffert – koniec XIX w. do okresu po I wojnie światowej, ul. Królewska 39
- ☉ Leonard Kowalski – 1890 r. do wybuchu I wojny światowej, ul. Mazowiecka 12

-
- ☉ „Kurier Warszawski”, 1842, nr 131 z 22 V, s. 629.
  - ☉ M. Olszyński, „Półwieczny okres istnienia fotografii”, „Kłosy”, 1889, nr 1236, 1237.
  - ☉ „Kurier Warszawski”, 1862, nr 112 z 17 V, s. 645.
  - ☉ Przewodnik Warszawski Informacyjno-Adresowy ... na rok 1869, Dział III Ogłoszenia prywatne, s. 57.
  - ☉ M. Szymanowski, „List z wystawy paryskiej”, „Tygodnik Ilustrowany”, 1867, nr 396, s. 202.

The Dawn of Photography in Warsaw

August 18, 1839 is considered the official date of discovery of photography. It was then that the French Academy confirmed the invention of Nicéphore Niépce and Louis Daguerre. The method they developed for preserving images was named the daguerreotype process.

The technique for receiving a daguerreotype involved the exposure of silver or silver-galvanized plates coated with a layer of silver iodide. Following exposure, the plate was subjected to the action of mercury vapor that by accumulating on the exposed areas formed the light-colored sections of the picture. After rinsing away the remaining silver iodide with water the final image was fixed using a solution of common salt. Unfortunately, the daguerreotype was unique and impossible to reproduce. It was only possible to view it when set up at the proper angle with respect to rays of light.

William Fox Talbot, an English pioneer in photography, announced a new photographic technique—the talbotype (calotype) process—in the year that the daguerreotype was discovered. It involved the use of a paper negative saturated with a solution of potassium iodide that, after exposure, was developed in a solution of gallic acid with an admixture of silver nitrate. Following fixing in sodium hyposulfite, rinsing, and drying it was possible to make positive contact prints.

Frederic Scott-Archer discovered the colloidion process in 1851 whereby a glass plate was used as the base for applying an emulsion. A successive step in the development of the art of photography was the replacement of wet colloidion plates with dry ones in 1862.

Continuous work on improving photographic technology led to the popularizing of this profession. Traveling daguerreotypists who announced their services in newspapers served as a seedling.

The Warsaw lithographer Maurycy Scholtz was professionally involved in daguerreotypy. His shop was in the building at No. 547a Długa Street. The first permanent daguerreotype studio in Warsaw was on the corner of Wierzbowa and Niecała streets. Its owner was Ludwik Stolpe. He advertised his services thusly: "It is a great honor to be able to inform my respected public that I have commenced the taking of portraits using a method discovered in Paris by P. Daguerre and I am ready to meet any of requests in this respect (...)."

By 1854 there were several photographic workshops in Warsaw. Among them, the most renown were those of Karol Beyer on Warecka

Street, Józef Giwartowski on Nowy Świat Street, and Juliusz Willanowa in Aleksandria.

More and more photographer's studios sprang up with the growth in popularity of photography. Their proprietors were usually from the educated class. They were often recruited from among painters, drawing teachers, opticians, and sculptors, but there were also simple amateurs who were fascinated by the new invention.

Photographers coaxed the public to take advantage of their services in the Warsaw press. M. Fajans, the well-known photographer, praised his company by saying: "As of today, the Photographic Studio of Mr. Maxymilian Fajans, equipped in line with the most recent requirements of the art of photography, is open as the Artistic-Lithographic Studio at No. 550 Długa Street. (...)"

Growing competition forced the placement of broad and rich studio advertising on the backs of the cardboard to which photographs were attached. Initially modest and simply, containing laconic information regarding the name and address of the company, the graphic aspects changed with time. For the convenience of customers, the name and address of the shop was provided in French: "Institut Photographique Sigismond & Co a Varsovie," for example. Information regarding prizes, medals, and honorable mentions awarded the company at domestic and foreign exhibitions were also applied together with their images—"12 Medailles dont 5 en Or et un Diplome d'Honneur. J. Mieczkowski of Warsaw," for example. The graphic treatment of the reverse side of the photograph became richer and richer. Plant motifs appeared as did photographic equipment components, cherubs holding cameras, the initials of shop owners crowned by plant elements, and miniature images of the creators of photography—Daguerre, Niépce, and Talbot. The term shop was replaced by artistic photography with increasing frequency, while if the word shop remained as a part of the company name then a specialization was added—i.e. Karoli and Pusch Government Theater Photography in Warsaw, Kostka and Mulert Artistic Photography, or Conrad Artistic Photography.

With the increasingly lush art of decorating the reverse side of the photograph came guarantees that the studio will meet every expectation of the customer with respect to the portrait. "I accept all commissions, where in addition to low price their execution will surely satisfy even the most demanding of experts," for example.

Thus, ornamental reverse sides of the photograph, information relating to prizes won at international exhibitions, and press advertisements brought prestige and popularity to Warsaw's photographic studios and their staff. A reporter at a Parisian exhibition noted that "Our photographic products are better in every regard than their French equivalents and all the more so from the English ones, and they can battle against the best of the famous photograms by Angerer of Vienna (...)."

The most popular of Warsaw's photographic studios and companies in the second half of the nineteenth century were:

- 📍 Grzegorz Sachowicz – from 1850s to the beginning of the 1879s, No. 4 Mazowiecka Street
- 📍 Karol Beyer – 1844–1872, No. 14 Warecka Street, No. 472 Senatorska Street, Nos. 34 and 38 Krakowskie Przedmieście Street, and the copy shop in the Europejski Hotel
- 📍 Konrad Brandel – 1881–1901, at No. 57 Nowy Świat Street, No. 59/61 Nowy Świat Street, and No. 12 Szpitalna Street
- 📍 Teofil Boretti – from 1857 to ca. 1914, No. 12 Senatorska Street, No. 20/26 Długa Street, No. 4 Rymarska Street, and No. 58 Marszałkowska Street
- 📍 Maksymilian Fajans – 1853–1881, No. 20 Długa Street and No. 52 Krakowskie Przedmieście Street
- 📍 Rudolf Fleck and F. Klausnitzer – second half of the 1860s up to 1881, corner of Niecała and Wierzbowa streets
- 📍 Aleksander Karoli – the 1870s to ca. 1906, No. 4 Długa Street and as the Karoli & Pusch Company, No. 4/6 Miodowa Street
- 📍 Maurycy Pusch – 1892–1914, No. 1 Miodowa Street and No. 131 Marszałkowska Street
- 📍 Kostka & Mulert – from 1872 to ca. 1907, No. 38/40 Krakowskie Przedmieście Street
- 📍 Melecjusz Dutkiewicz – 1866–1880, No. 7 Krakowskie Przedmieście Street
- 📍 Jadwiga Golcz – 1878–1909, No. 3 Erywańska Street and No. 42 Krakowskie Przedmieście Street [in the Bristol Hotel]
- 📍 Marion (Bronisław Marion, proprietor) – from ca. 1873 to after 1880, No. 4 Żabia Street and No. 22 Senatorska Street
- 📍 Adam Hinch – from ca. 1890 to the beginning of the 20th century (?), No. 61 Nowy Świat Street
- 📍 Bernardi – from 1900 to the 1930s, Nos. 114 and 129 Marszałkowska Street

📍 Jan Mieczkowski – the 1850s up to ca. 1914, Krakowskie Przedmieście Street [Europejski Hotel], No. 12 Senatorska Street, No. 1 Miodowa Street, and No. 1/3 Nowo–Miodowa Street

📍 Nowialis – beginning of the 20th century up to ca. 1914, (Józefat Moszczyński, proprietor prior to 1914), St. Aleksander's Square

📍 Orion – the 1880s up to 1899, No. 27 Nowy Świat Street

📍 Conrad – from 1881 to ca. 1901, No. 8 [14] Erywańska Street

📍 Rembrandt – from 1889 to the interwar period, No. 151 Marszałkowska Street

📍 Sigismund et Co. – 1895–1910, Nos. 111 and 131 Marszałkowska Street

📍 Świetlik (M. Olszyński, proprietor) – prior to 1888 to prior to 1896, No. 7 Krakowskie Przedmieście Street

📍 Edward Troczewski – ca. 1894 to 1897, No. 42 Krakowskie Przedmieście Street

📍 Walerian Twardzicki – 1865 to ca. 1907, No. 4 Żabia Street, No. 12 Niecała Street, and No. 46 Nowy Świat Street

📍 Władysław Ryffert – end of the 19th century to the period following World War I, No. 39 Królewska Street

📍 Leonard Kowalski – 1890 to the outbreak of World War I, No. 12 Mazowiecka Street

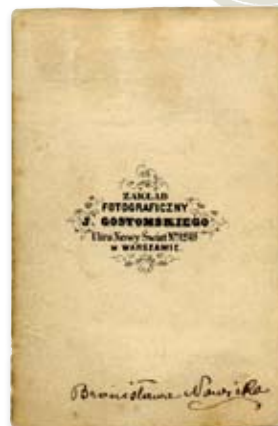
📍 Kurier Warszawski, 1842, issue no. 131 of 22 V, p. 629.

📍 M. Olszyński, "Półwieczny okres istnienia fotografii" [A half century of photography], Kłosy, 1889, nos. 1236, 1237.

📍 Kurier Warszawski, 1862, issue no. 112 of 17 V, p. 645.

📍 Przewodnik Warszawski Informacyjno–Adresowy ... na rok 1869 [Warsaw's information and address guide ... for the year 1869], Section III Private advertisements, p. 57.

📍 M. Szymanowski, "List z wystawy paryskiej" [Letter from the Paris Exhibition], Tygodnik Ilustrowany [Illustrated Weekly], 1867, no 396, p. 202.

Anfänge der Warschauer Fotografie

Der 18. August 1839, an dem die Akademie Francaise die Erfindung Nicéphore Niépces und Louis Daguerres bestätigte, gilt als Datum der Erfindung der Fotografie und das von ihnen entwickelte Verfahren zur Fixierung eines Bildes wurde als Daguerreotypie bezeichnet.

Das Verfahren zur Erstellung einer Daguerreotypie beruhte auf der Belichtung einer mit Silberiodid beschichteten silbernen oder versilberten Platte. Nach der Belichtung wurde die Platte der Einwirkung von Quecksilberdampf unterzogen, der sich an den belichteten Stellen festsetzte und die hellen Bereiche des Bildes bildete. Nach dem Abspülen des restlichen Silberiodids mit Wasser wurde das entstandene Bild in Kochsalz fixiert. Die Daguerreotypie erzeugte leider ein Unikat und ließ sich nicht kopieren. Betrachten konnte man sie, wenn das Licht in einem ganz bestimmten Winkel auf die Platte fiel.

Im Erfindungsjahr der Daguerreotypie verkündete William Fox Talbot, ein englischer Pionier der Fotografie, eine neue Fotografiertechnik – die Talbotypie, die auf der Anwendung eines mit Silbernitratlösung getränkten Papiernegativs beruhte, das nach der Belichtung in einer Gallussäurelösung mit Silbernitratzusatz entwickelt wurde. Nach Fixierung in Natriumthiosulfat, Ausspülung und Trocknung konnte man einen Kontaktabzug machen.

Im Jahre 1851 erfand Frederic Scott-Archer das Kollodiumverfahren, bei dem eine Glasplatte die Grundlage für den aufgetragenen Überzug bildet. Ein weiterer, 1862 verzeichneter Schritt in der Entwicklung der Fotografiertechnik war der Ersatz nasser Kollodiumplatten durch trockene Platten.

Ununterbrochene Arbeiten an der Vervollkommnung der Werkstatt des Fotografen führten zur Popularisierung dieses Berufes. Eine Vorreiterrolle spielten die umherziehenden Daguerreotypisten, die ihre Dienstleistungen in Presseanzeigen anboten.

Der Warschauer Lithograf Maurycy Scholtz, der im Haus in der Długa-Straße 547a ein Atelier hatte, befasste sich beruflich mit der Daguerreotypie. Das erste, niedergelassene Daguerreotypie-Atelier in Warschau befand sich an der Ecke Wierzbowa- und Niecała-Straße. Sein Eigentümer war Ludwik Stolpe, der für seine Dienste folgendermaßen warb: „Ich habe die Ehre, Ihnen, mein verehrtes Publikum, kundzutun, dass ich damit begonnen habe, Porträts nach einem in Paris von Herrn Daguerre erfundenen Verfahren anzufertigen, und bin bereit, sämtliche in dieser Beziehung gestellten Anforderungen zu erfüllen. (...)“

1854 gab es in Warschau bereits mehrere Fotoateliers, unter denen u.a. das Atelier von Karol Beyer in der Warecka-Straße, das von Józef Giwartowski in der Nowy Świat-Straße oder von Juliusz Willnow im Aleksandria-Viertel zu den renommiertesten gehörten.

Parallel zur wachsenden Beliebtheit der Fotografie entstanden immer mehr Fotoateliers. Ihre Eigentümer waren meist gebildete Leute. Sie repräsentierten häufig solche Berufe wie Maler, Zeichenlehrer, Chemiker, Optiker, Bildhauer, es gab unter ihnen aber auch einfache Amateure, die von der neuen Erfindung fasziniert waren.

In den Warschauer Zeitungen warben die Fotografen für ihre Dienste. Der bekannte Fotograf M. Fajans pries seine Firma folgendermaßen an: „Am heutigen Tag wird beim Kunst- und Lithografie-Atelier von Herrn Maxymilian Fajans in der Długa-Strasse Nr. 550 von demselben ein Fotoatelier eröffnet, welches entsprechend den neuesten Anforderungen der fotografischen Kunst ausgestattet ist. (...)“

Die zunehmende Konkurrenz führte dazu, dass auf der Rückseite der Pappkärtchen, deren Vorderseite mit einer Fotografie versehen war, immer umfassender für die Ateliers Werbung gemacht wurde. Anfangs waren es bescheidene, nur lakonische Informationen über Namen und Adresse der Firma, die sich im Laufe der Zeit grafisch änderten. Name und Adresse des Ateliers wurden der Bequemlichkeit halber für die Kundschaft in französischer Sprache angegeben, z.B.: „Instytut Fotograficzny Sigismund & Co a Varsovie“. Angegeben wurden ebenfalls Informationen über Auszeichnungen, Medaillen und Diplome, die die Firma auf in- und ausländischen Ausstellungen erhalten hat, und sie wurden abgebildet, z.B.:

„12 Medailles dont 5 en Or et un Diplome d`Honneur. J. Mieczkowski in Warschau“. Die Grafik auf den Rückseiten der Fotografie wurde immer dekorativer, es tauchten Pflanzenmotive, Teile fotografischer Ausstattung, kleine Engel mit Fotoapparaten, mit pflanzlichen Ornamenten dekorierte Initialen der Ateliereigentümer, Miniaturen der Bildnisse der Schöpfer der Fotografie: Daguerre, Niepcé, Talbot auf. Immer häufiger ersetzte man das Wort „Atelier“ mit der Bezeichnung „Kunstfotografie“, blieb im Namen der Firma das „Atelier“ jedoch stehen, fügte man unbedingt die Spezialisierung hinzu, z.B. „Karoli und Pusch – Fotografie der Regierungstheater in Warschau“, „Kunstfotografie Kostka und Mulert“, „Kunstfotografie Conrad“.

Parallel zu den immer üppigeren künstlerischen Dekorationen der Fotografierückseite wurde versichert, dass das Atelier jede Erwartung des Kunden in Bezug auf das Porträt erfüllt, z.B.: „Nehme jeden Auftrag an, neben einem verhältnismäßig niedrigen Preis biete ich an, selbst anspruchsvollste Kenner zufrieden zu stellen“.

Dekorative Rückseiten der Fotografien, Informationen über Preise auf internationalen Ausstellungen sowie Pressewerbung brachten den Warschauer Fotoateliers und ihren Mitarbeitern Ansehen und Popularität ein. Ein Journalist berichtete von einer Ausstellung in Paris: „Unsere fotografischen Produkte placieren sich in jeder Beziehung höher als die französischen, ganz zu Schweigen von den englischen und können es mit den berühmten Fotogrammen Angerers in Wien aufnehmen (...)“.

Nachstehend die populärsten, in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts existierenden Warschauer Fotoateliers und fotografischen Firmen:

- ☉ Grzegorz Sachowicz – 50er Jahre bis Beginn der 70er Jahre des 19. Jh., Mazowiecka-Straße 4
- ☉ Karol Beyer – 1844-1872, Warecka-Straße 14, Senatorska-Straße 472, Krakowskie Przedmieście-Straße 34 i 38, Kopiererraum im Europejski-Hotel
- ☉ Konrad Brandel – 1881-1901, Nowy Świat-Straße 57, Nowy Świat-Straße 59/61, Szpitalna-Straße 12
- ☉ Teofil Boretti – von 1857 bis ca. 1914, Senatorska-Straße 12, Długa-Straße 20/26, Rymarska-Straße 4, Marszałkowska-Straße 58
- ☉ Maksymilian Fajans – 1853-1881, Długa-Straße 20, Krakowskie Przedmieście-Straße 52
- ☉ Rudolf Fleck und F. Klausnitzer – 2. Hälfte der 60er Jahre des 19. Jh. bis 1881, Niecała-Straße, Ecke Wierzbowa-Straße
- ☉ Aleksander Karoli – 70er Jahre des 19. Jh. bis ca. 1906, Długa-Straße 4; als Firma „Karoli und Pusch“, Miodowa-Straße 4/6
- ☉ Maurycy Pusch – 1892-1914, Miodowa-Straße 1, Marszałkowska-Straße 131

- ☉ Kostka und Mulert – von 1872 bis ca. 1907, Krakowskie Przedmieście-Straße 38/40
- ☉ Melecjusz Dutkiewicz – 1866-1880, Krakowskie Przedmieście-Straße 7
- ☉ Jadwiga Golcz – 1878-1909, Erewańska-Straße 3 und Krakowskie Przedmieście-Straße 42, [im Bristol-Hotel]
- ☉ „Marion“ (Eigentümer Bronisław Marion) – seit ca. 1873 bis nach 1880, Żabia-Straße 4 und Senatorska-Straße 22
- ☉ Adam Hinch – seit ca. 1890 bis Anfang 20. Jh. (?), Nowy Świat-Straße 61
- ☉ „Bernardi“ – seit 1900 bis zu den dreißiger Jahren des 20. Jh., Marszałkowska-Straße 114 und 129
- ☉ Jan Mieczkowski – 50er Jahre des 19. Jh. bis ca. 1914, Krakowskie Przedmieście-Straße [Europejski-Hotel], Senatorska-Straße 12, Miodowa-Straße 1, Nowo-Miodowa-Straße 1/3
- ☉ „Nowialis“ – Anfang 20. Jh. bis ca. 1914, (Eigentümer Józefat Moszczyński, vor 1914), St. Aleksander-Platz
- ☉ „Orion“ – 80er Jahre des 19. Jh. bis 1899, Nowy Świat-Straße 27
- ☉ „Conrad“ – von 1881 bis ca. 1901, Erewańska-Straße 8 [14]
- ☉ „Rembrandt“ – von 1889 bis zu den Jahren zwischen den Kriegen, Marszałkowska-Straße 151
- ☉ „Sigismond et CO“ – 1895-1910, Marszałkowska-Straße 111 i 131
- ☉ „Świetlik“ (Eigentümer M.Olszyński) – vor 1888 bis vor 1896, Krakowskie Przedmieście-Straße 7
- ☉ Edward Troczewski – ca. 1894 bis 1897, Krakowskie Przedmieście-Straße 42
- ☉ Walerian Twardzicki – 1865 bis ca. 1907, Żabia-Straße 4, Niecała-Straße 12, Nowy Świat-Straße 46
- ☉ Władysław Ryffert – Ende 19. Jh. bis zum Zeitraum nach dem 1. Weltkrieg, Królewska-Straße 39
- ☉ Leonard Kowalski – 1890 bis zum Ausbruch des 1. Weltkrieges, Mazowiecka-Straße 12

-
- ☉ „Kurier Warszawski“ (Warschauer Kurier), 1842, Nr. 131 vom 22. Mai, S. 629.
  - ☉ M. Olszyński, Półwieczny okres istnienia fotografii (Ein halbes Jahrhundert Fotografie), „Kłosy“ (Ähren), 1889, Nr. 1236, 1237.
  - ☉ „Kurier Warszawski“ (Warschauer Kurier), 1862, Nr. 112 vom 17. Mai, S. 645.
  - ☉ Przewodnik Warszawski Informacyjno-Adresowy ... na rok 1869 (Informations- und Adressbuch Warschau), Abteilung III Privatanzeigen, S. 57.
  - ☉ M. Szymanowski, List z wystawy paryskie (Brief von der Pariser Ausstellung), „Tygodnik Ilustrowany“ (Illustrierte Wochenzeitung), 1867, Nr. 396, S. 202.

General Sokrates Starynkiewicz, inżynier, w latach 1887-1892 prezydent Warszawy, zainicjował budowę nowoczesnego systemu wodno-kanalizacyjnego miasta, zmodernizował oświetlenie uliczne; fot. J. Mieczkowski

General Sokrates Starynkiewicz, engineer, Mayor of Warsaw over the years 1887-1892, initiated construction of a modern water and sewage system, modernized the street lighting system; photograph by J. Mieczkowski

General Sokrates Starynkiewicz, Ingenieur, 1887-1892 Präsident von Warschau, leitete den Bau eines modernen Wasserversorgungs- und Kanalisationssystems der Stadt in die Wege, modernisierte die Straßenbeleuchtung; Foto: J. Mieczkowski

General Nikolaj W. Bibikow, w latach 1892-1906 prezydent Warszawy, kontynuator zainicjowanej przez prezydenta Starynkiewicza budowy wodociągów i kanalizacji, za jego rządów wybudowano Hale Mirowskie, rozpoczęto elektryfikację miasta, założono park Ujazdowski, Skaryszewski, rozpoczęto budowę Trzeciego Mostu (ob. Poniatowskiego), urządzono wiele skwerów (nazywano Bibikowa „skwerny gienierał”), w 1905 r. pod naciskiem społeczeństwa wprowadził język polski do urzędów miejskich; fot. „Rembrandt”

General Nikolaj W. Bibikow, Mayor of Warsaw over the years 1892-1906, continuator of the building of the water and sewage system launched by Mayor Starynkiewicz, it was during his term in office that the Mirowskie Market Halls were built, electrification of the city was started, the Ujazdowski and Skaryszewski parks were established, construction was started on the Third Bridge (presently the Poniatowski Bridge), many greens were established (Bibikow was known as the “skwerny gienierał”), and the Polish language was introduced into City Hall in 1905 thanks to public pressure; photograph by “Rembrandt”

General Nikolaj W. Bibikow, von 1892 bis 1906 Präsident von Warschau, setzte den von Präsident Starynkiewicz begonnenen Bau der Wasserleitungen und Kanalisation fort, während seiner Amtszeit wurden die Mirowskie-Hallen errichtet, mit der Elektrifizierung der Stadt begonnen, der Ujazdowski- und der Skaryszewski-Park angelegt, der Bau der dritten Weichsel-Brücke (neben der Poniatowski-Brücke) aufgenommen, viele Grünanlagen angelegt (Bibikow wurde auch „Grünanlagen-General“ genannt), auf Drängen der Bevölkerung führte er 1905 die polnische Sprache in die städtischen Ämter ein; Foto: „Rembrandt”

Tytus Chałubiński, lekarz, twórca warszawskiej szkoły internistycznej, pionier klimatycznego leczenia gruźlicy, odkrywca Zakopanego, przyrodnik; fot. J. Mieczkowski.

📷 Tytus Chałubiński, physician, founder of the Warsaw school of internal medicine, pioneer in the climatic treatment of tuberculosis, "discoverer" of Zakopane, naturalist; photograph by J. Mieczkowski

📷 Tytus Chałubiński, Arzt, Begründer der Warschauer Internistenschule, Pionier der klimatischen Behandlung der Tuberkulose, Entdecker von Zakopane, Naturforscher; Foto: J. Mieczkowski

Józef Mianowski, lekarz społecznik, w latach 1862-1869 rektor Szkoły Głównej w Warszawie; fot. J. Mieczkowski

📷 Józef Mianowski, community service physician, Rector of the Head School of Warsaw over the years 1862-1869; photograph by J. Mieczkowski

📷 Józef Mianowski, sozial engagierter Arzt, 1862-1869 Rektor der Hauptschule in Warschau; Foto: J. Mieczkowski

Ignacy Jan Paderewski, pianista, polityk; fot. J. Golcz
Ignacy Jan Paderewski, pianist, politician; photograph
by J. Golcz
Ignacy Jan Paderewski, Pianist, Politiker;
Foto: J. Golcz

15

Stanisław Moniuszko, kompozytor, twórca opery narodowej;
fot. J. Mieczkowski
Stanisław Moniuszko, composer,
creator of the Polish national opera; photograph
by J. Mieczkowski
Stanisław Moniuszko, Komponist,
Begründer der Nationaloper; Foto: J. Mieczkowski

Henryk Dobrzycki, lekarz, społecznik, twórca pierwszego szpitala przeciwgruźliczego dla ubogich chorych w Mieni koło Warszawy; fot. M. Pusch
 Henryk Dobrzycki, physician, founder of the first tuberculin hospital for the destitute in Mienia near Warsaw; photograph by M. Pusch
 Henryk Dobrzycki, sozial engagierter Arzt, Gründer des ersten Tuberkulosekrankenhauses für arme Kranke in Mienia bei Warschau; Foto: M. Pusch

Gracjan Ungier, wydawca, księgarz, drukarz; fot. W. Twardzicki
 Gracjan Ungier, publisher, bookseller, printer; photograph by W. Twardzicki
 Gracjan Ungier, Verleger, Buchhändler, Drucker; Foto: W. Twardzicki

Antoni Waga, pedagog, przyrodnik; fot. J. Mieczkowski
Antoni Waga, educator, naturalist; photograph
by J. Mieczkowski Antoni Waga, Pädagoge,
Naturforscher; Foto: J. Mieczkowski

17

Józef Sporny, inżynier, pionier melioracji i budownictwa wodnego w Królestwie
Polskim; fot. K. Beyer Józef Sporny, engineer, pioneer in drainage and
hydro-engineering in the Kingdom of Poland; photograph by K. Beyer Józef
Sporny, Ingenieur, Pionier der Melioration und des Wasserbaus im Königreich
Polen; Foto: K. Beyer

Ignacy Domeyko, mineralog, geolog i inżynier górnik; Antoni Edward Odyniec, poeta, pamiętnikarz; fot. „Conrad”
 Ignacy Domeyko, mineralogist, geologist and mining engineer; Antoni Edward Odyniec, poet, diarist; photograph by “Conrad”
 Ignacy Domeyko, Mineraloge, Geologe und Bergbauingenieur; Antoni Edward Odyniec, Richter, Memoirenschreiber; Foto: „Conrad”

Aleksander Świętochowski, pisarz, publicysta; fot. J. Mieczkowski
 Aleksander Świętochowski, writer, publicist; photograph by J. Mieczkowski
 Aleksander Świętochowski, Schriftsteller, Publizist; Foto: J. Mieczkowski

Władysław Koleżak, dziennikarz; fot. „Conrad”
Władysław Koleżak, journalist; photograph by
“Conrad” Władysław Koleżak, Journalist; Foto:
„Conrad”

Edward Zieliński, lekarz, pedagog, społecznik, ordynator Szpitala Praskiego; fot. S. Trzcziński
Edward Zieliński, physician, educator, social worker, Director of the Praski Hospital; photograph by S. Trzcziński
Edward Zieliński, Arzt, Pädagoge, sozial engagierter Mensch, Oberarzt des Krankenhauses im Stadtteil Praga; Foto: S. Trzcziński

Władysław Dębski, współpracownik „Tygodnika Ilustrowanego” i „Kurier Warszawski”, autor felietonów i gawęd warszawskich; fot. K. Beyer 📷 Władysław Dębski, associate of the Tygodnik Ilustrowany weekly and Kurier Warszawski daily, editorial writer and the author of talks on Warsaw; photograph by K. Beyer 📷 Władysław Dębski, Mitarbeiter des „Tygodnik Ilustrowany” (Illustrierte Wochenzeitung) und des „Kurier Warszawski” (Warschauer Kurier), Autor von Feuilletons und Warschauer Plaudereien; Foto: K. Beyer

Wacław Szymanowski, dziennikarz, redaktor „Dziennika Warszawskiego”, „Kurier Warszawski”, „Tygodnika Ilustrowanego”; fot. Kostka i Mulert 📷 Wacław Szymanowski, journalist, editor of the Dziennik Warszawski and Kurier Warszawski dailies as well as of the Tygodnik Ilustrowany weekly; photograph by Kostka and Mulert 📷 Wacław Szymanowski, Journalist, Redakteur der „Dziennik Warszawski” (Warschauer Tageszeitung), des „Kurier Warszawski” (Warschauer Kurier) und „Tygodnik Ilustrowany” (Illustrierte Wochenzeitung); Foto: Kostka i Mulert

Michał Rogoziński, dyrektor Komisji Sprawiedliwości, prezes Izby Sądowej Warszawskiej; fot. G. Sachowicz
Michał Rogoziński, Director of the Justice Commission, President of the Warsaw Judicial Chamber; photograph by G. Sachowicz
Michał Rogoziński, Direktor des Gerechtigkeitsausschusses, Präsident der Warschauer Gerichtskammer; Foto: G. Sachowicz

Konstanty Sękowski, dziennikarz; fot. Kostka i Mulert
Konstanty Sękowski, journalist; photograph by Kostka and Mulert
Konstanty Sękowski, Journalist; Foto: Kostka i Mulert

Waleria Niewiarowska, aktorka Warszawskich Teatrów Rządowych; fot. Karoli i Pusch 📷 Waleria Niewiarowska, actress of the Warsaw Government Theaters; photograph by Karoli and Pusch 📷 Waleria Niewiarowska, Schauspielerin der Warschauer Regierungstheater; Foto: Karoli und Pusch

Bronisława Nowicka, aktorka; fot. J. Gostomski
📷 Bronisława Nowicka, actress; photograph
by J. Gostomski 📷 Bronisława Nowicka,
Schauspielerin; Foto: J. Gostomski

Irena Trapszo-Chodowiecka, aktorka Warszawskich
Teatrów Rządowych; fot. M. Pusch 📷 Irena Trapszo-
Chodowiecka, actress of the Warsaw Government
Theaters; photograph by M. Pusch 📷 Irena Trapszo-
Chodowiecka, Schauspielerin der Warschauer
Regierungstheater; Foto: M. Pusch

Helena Modrzejewska, aktorka, w 1868 r. po raz pierwszy występuje w Warszawie, od września 1869 do czerwca 1876 r. na zaproszenie dyrekcji Warszawskich Teatrów Rządowych gra w Warszawie w repertuarze dramatycznym; fot. J. Mieczkowski 📷 Helena Modrzejewska, actress, made her Warsaw début in 1868, invited by the Warsaw Government Theaters to star in their dramatic repertoire from September 1868 to June 1876; photograph by J. Mieczkowski 📷 Helena Modrzejewska, Schauspielerin, tritt 1868 zum ersten Mal in Warschau auf, von September 1869 bis Juni 1876 spielt sie auf Einladung der Direktion der Warschauer Regierungstheater in Warschau in dramatischen Werken; Foto: J. Mieczkowski

Helena Modrzejewska, aktorka; fot. „Konrad”
📷 Helena Modrzejewska, actress; photograph by
“Konrad” 📷 Helena Modrzejewska, Schauspielerin;
Foto: „Konrad”

Helena Modrzejewska w roli Kleopatry; fot. J. Mieczkowski Helena Modrzejewska playing Cleopatra; photograph by J. Mieczkowski Helena Modrzejewska in der Rolle der Kleopatra; Foto: J. Mieczkowski

Helena Modrzejewska w roli Kleopatry; fot. J. Mieczkowski
📷 Helena Modrzejewska playing Cleopatra; photograph by J. Mieczkowski
📷 Helena Modrzejewska in der Rolle der Kleopatra; Foto: J. Mieczkowski

28

Helena Modrzejewska w roli Kleopatry; fot. J. Mieczkowski
📷 Helena Modrzejewska playing Cleopatra; photograph by
J. Mieczkowski 📷 Helena Modrzejewska in der Rolle der
Kleopatra; Foto: J. Mieczkowski

Helena Modrzejewska w roli Kleopatry; fot. J. Mieczkowski
📷 Helena Modrzejewska playing Cleopatra; photograph by
J. Mieczkowski Helena Modrzejewska in der Rolle der
Kleopatra; Foto: J. Mieczkowski

Helena Modrzejewska w roli Małgorzaty Gautier w „Damie Kameliowej”;
fot. J. Mieczkowski 📧 Helena Modrzejewska playing Marguerite Gautier
in La dame aux camélias [The Lady of the Camellias]; photograph by
J. Mieczkowski 📧 Helena Modrzejewska in der Rolle der Margarete
Gautier in der „Kameliendame”; Foto: J. Mieczkowski

Józef Rychter, aktor charakterystyczny, reżyser, pedagog; fot. M. Fajans 📷 Józef Rychter, character actor, director, educator; photograph by M. Fajans 📷 Józef Rychter, Charakterdarsteller, Regisseur und Pädagoge; Foto: M. Fajans

Adolf Ostrowski, reżyser i aktor Warszawskich Teatrów Rządowych; fot. J. Mieczkowski 📷 Adolf Ostrowski, director and actor with the Warsaw Government Theaters; photograph by J. Mieczkowski 📷 Adolf Ostrowski, Regisseur und Schauspieler der Warschauer Regierungstheater; Foto: J. Mieczkowski

Jan Sykstus Popiel, baletmistrz, kierownik klasy mimiki warszawskiej szkoły baletowej; fot. J. Mieczkowski 📷 Jan Sykstus Popiel, ballet master, head of the mime class of the Warsaw School of Ballet; photograph by J. Mieczkowski 📷 Jan Sykstus Popiel, Balletmeister, Leiter der Mimik-Klasse der Warschauer Ballettschule; Foto: J. Mieczkowski

Teodora Cholewicka, tancerka Warszawskich Teatrów Rządowych; fot. Kostka i Mulert 📷 Teodora Cholewicka, dancer with the Warsaw Government Theaters; photograph by Kostka and Mulert 📷 Teodora Cholewicka, Tänzerin der Warschauer Regierungstheater; Foto: Kostka und Mulert

Ludwika Rywacka, od 1836 r. czołowa śpiewaczka opery warszawskiej; fot. J. Mieczkowski 🇵🇱 Ludwika Rywacka, leading singer of the Warsaw Opera as of 1836; photograph by J. Mieczkowski 🇵🇱 Ludwika Rywacka, ab 1836 Primadonna der Warschauer Oper; Foto: J.Mieczkowski

Aleksander Sobiszewski, baletmistrz, pedagog; fot. Malarski i Tawrel 🇵🇱 Aleksander Sobiszewski, ballet master, educator; photograph by Malarski and Tawrel 🇵🇱 Aleksander Sobiszewski, Ballettmeister, Pädagoge; Foto: Malarski und Tawrel

Marcelina Sembrich-Kochańska, śpiewaczka, fot. J. Mieczkowski Marcelina Sembrich-Kochańska, singer, photograph by J. Mieczkowski Marcelina Sembrich-Kochańska, Sängerin, Foto: J. Mieczkowski

Władysław Mierzwiński, śpiewak, tenor bohaterski; fot. „Konrad” Władysław Mierzwiński, singer, heroic tenor; photograph by “Konrad” Władysław Mierzwiński, Sänger, Heldentenor; Foto: „Konrad”

Walery Wysocki, śpiewak, nauczyciel śpiewu; fot. Karoli i Pusch
Walery Wysocki, singer, singing teacher; photograph by Karoli and Pusch
Walery Wysocki, Sänger, Gesangslehrer; Foto: Karoli und Pusch

35

Władysław Mierzwiński, śpiewak; fot. „Konrad”
Władysław Mierzwiński, singer; photograph by „Konrad”
Władysław Mierzwiński, Sänger; Foto: „Konrad”

Wiktor Misiewicz, śpiewak operetkowy, m.in. Warszawskich Teatrów Rządowych; fot. Karoli i Pusch 📷 Wiktor Misiewicz, operetta singer, including of the Warsaw Government Theaters; photograph by Karoli and Pusch 📷 Wiktor Misiewicz, Operettensänger, u.a. in den Warschauer Regierungstheatern; Foto: Karoli und Pusch

Witold Łuszczyński, poeta, Helena Pajzderska, powieściopisarka, Kazimierz Laskowski, poeta; fot. B. Mieszkowski 📷 Witold Łuszczyński, poet, Helena Pajzderska, novelist, Kazimierz Laskowski, poet; photograph by B. Mieszkowski 📷 Witold Łuszczyński, Dichter, Helena Pajzderska, Romanschriftstellerin, Kazimierz Laskowski, Dichter; Foto: B. Mieszkowski

Helena Pajzderska ps. „Hajota”, powieściopisarka; fot. J. Mieczkowski
✉ Helena Pajzderska, pen name “Hajota,” novelist; photograph
by J. Mieczkowski ✉ Helena Pajzderska Pseud. „Hajota”,
Romanschriftstellerin; Foto: J. Mieczkowski

Maria Szeliga, powieściopisarka, publicystka, zmuszona przez władze carskie do emigracji, osiadła w Paryżu; fot. „Prim”
Maria Szeliga, novelist, publicist, forced by the Tsarist authorities to emigrate, settled in Paris; photograph by “Prim”
Maria Szeliga, Romanschriftstellerin, Publizistin, wurde von den zaristischen Behörden zur Emigration gezwungen und ließ sich in Paris nieder; Foto: „Prim”

Wiktorja Kawecka, śpiewaczka Warszawskich Teatrów Rządowych; fot. Malarski i Tawrel
Wiktorja Kawecka, Warsaw Government Theater singer; photograph by Malarski and Tawrel
Wiktorja Kawecka, Sängerin der Warschauer Regierungstheater; Foto: Malarski und Tawrel

Wiktorja Kawecka, śpiewaczka Warszawskich Teatrów Rządowych; fot. Malarski i Tawrel
Wiktorja Kawecka, Warsaw Government Theater singer; photograph by Malarski and Tawrel
Wiktorja Kawecka, Sängerin der Warschauer Regierungstheater; Foto: Malarski und Tawrel

„Mąż z loterji“

Juljusz Osterwa
Art. Teat. Rząd.

40

Juliusz Osterwa, reżyser, dyrektor teatru, aktor Warszawskich Teatrów Rządowych; fot. Malarski i Tawrel Juliusz Osterwa, director, theater director, actor of the Warsaw Government Theaters; photograph by Malarski and Tawrel Juliusz Osterwa, Regisseur, Theaterdirektor, Schauspieler der Warschauer Regierungstheater; Foto: Malarski und Tawrel

Hanna Skwarecka, śpiewaczka sopranowa opery warszawskiej;
fot. Malarski i Tawrel 📷 Hanna Skwarecka, soprano singer of the
Warsaw Opera; photograph by Malarski and Tawrel 📷 Hanna
Skwarecka, Sopransängerin der Warschauer Oper; Foto: Malarski
und Tawrel

Józef Redo, aktor teatralny, śpiewak, reżyser, występy w operetce Warszawskich Teatrów Rządowych; fot. Malarski i Tawrel Józef Redo, theatrical actor, singer, director, appeared in the operetta of the Warsaw Government Theaters; photograph by Malarski and Tawrel Józef Redo, Theaterschauspieler, Sänger, Regisseur, Auftritte im Operettenhaus der Warschauer Regierungstheater; Foto: Malarski und Tawrel

Julian Horain, literat, portret z małżonką; fot. K. Brandel
Julian Horain, writer, portrait with spouse; photograph
by K. Brandel Julian Horain, Literat, Porträt mit
Ehegattin; Foto: K. Brandel

Aleksander Kwiatkowski, lekarz; fot. M. Fajans
Aleksander Kwiatkowski, physician; photograph
by M. Fajans Aleksander Kwiatkowski, Arzt;
Foto: M. Fajans

44

Rafalina Migurska; fot. W. Twardzicki Rafalina Migurska;
photograph by W. Twardzicki Rafalina Migurska; Foto:
W. Twardzicki

Zofia z Migurskich Milerowa; fot. J. Mieczkowski
☒ Zofia Milerowa née Migurska; photograph by
J. Mieczkowski ☒ Zofia Milerowa, geb. Migurska;
Foto: J. Mieczkowski

45

Aleksandra Migurska; fot. K. Brandel ☒ Aleksandra Migurska;
photograph by K. Brandel ☒ Aleksandra Migurska; Foto:
K. Brandel

Janina Mielecka; fot. J. Idzikowski
 Janina Mielecka; photograph by
 J. Idzikowski Janina Mielecka;
 Foto: J. Idzikowski

Józef Mielecki; fot. „Rembrandt”
 Józef Mielecki; photograph by
 „Rembrandt” Józef Mielecki; Foto:
 „Rembrandt”

Manusia Mielęcka; fot. J. Kostka i Mulert
Manusia Mielęcka; photograph by J. Kostka and Mulert
Manusia Mielęcka; Foto: J. Kostka und Mulert

Jadwiga Mielęcka; fot. J. Mieczkowski
Jadwiga Mielęcka; photograph by J. Mieczkowski
Jadwiga Mielęcka
Foto: J. Mieczkowski

Wiktorja Mielęcka, później Niesiołowska; fot. J. Kostka i Mulert
Wiktorja Mielęcka, later Niesiołowska; photograph by J. Kostka and Mulert
Wiktorja Mielęcka, später Niesiołowska; Foto: J. Kostka und Mulert

Portret rodziny Smoleńskich: Józef Smoleński i Anna Smoleńska z d. Alwas z dziećmi Stasiem, Zosią, Helenką Smoleńską i Maniusią; fot. „Bernardi” 📷 Portrait of the Smoleński family: Józef Smoleński and Anna Smoleńska née Alwas with their children Stasio, Zosia, Helenka Smoleńska and Maniusia; photograph by “Bernardi” 📷 Familienporträt der Smoleńskis: Józef Smoleński und Anna Smoleńska aus dem Hause Alwas mit den Kindern Staś, Zosia, Helenka Smoleńska und Maniusia; Foto: „Bernardi”

Stefek Paszkiewicz, syn Piotra i Reginy, w wieku 3-4 lat; fot. E. Troczewski 🇵🇱 Stefek Paszkiewicz, son of Piotr and Regina, aged three or four; photograph by E. Troczewski 🇵🇱 Stefek Paszkiewicz, Piotr und Reginas Sohn, im Alter von 3-4 Jahren; Foto: E. Troczewski

Piotr i Regina Paszkiewiczowie; fot. „Bernardi” 🇵🇱 Piotr and Regina Paszkiewicz; photograph by “Bernardi” 🇵🇱 Piotr und Regina Paszkiewicz; Foto: „Bernardi”

Stefek Paszkiewicz; syn Piotra i Reginy, w wieku ok. 6 lat; fot. E. Troczewski Stefek Paszkiewicz; son of Piotr and Regina, aged about six; photograph by E. Troczewski Stefek Paszkiewicz, Piotr und Reginas Sohn, im Alter von 6 Jahren; Foto: E. Troczewski

Stefek Paszkiewicz, syn Piotra i Reginy, w wieku ok. 8 lat; fot. S. Trzciński Stefek Paszkiewicz; son of Piotr and Regina, aged about eight; photograph by S. Trzciński Stefek Paszkiewicz, Piotr und Reginas Sohn, im Alter von 8 Jahren; Foto: S. Trzciński

Stefek i Zosia Paszkiewiczowie; fot. „Bernardi”
☞ Stefek and Zosia Paszkiewicz; photograph
by “Bernardi” ☞ Stefek und Zosia Paszkiewicz;
Foto: „Bernardi”

52

Ferdynand Hoesick w wieku szkolnym; fot. J. Kostka i Mulert Ferdynand Hoesick, school aged; photograph by J. Kostka and Mulert Ferdynand Hoesick im Schulalter; Foto: J. Kostka und Mulert

Ferdynand Wilhelm Hoesick, ojciec Ferdynanda; fot. J. Mieczkowski 📷 Ferdynand Wilhelm Hoesick, father of Ferdinand; photograph by J. Mieczkowski 📷 Ferdynand Wilhelm Hoesick, Ferdynands Vater; Foto: J. Mieczkowski

Matylda Hoesick z d. Granzow, matka Ferdynanda; fot. J. Mieczkowski 📷 Matylda Hoesick née Granzow, mother of Ferdinand; photograph by J. Mieczkowski 📷 Matylda Hoesick aus dem Hause Granzow, Ferdynands Mutter; Foto: J. Mieczkowski

Teodor Jaeger; fot. K. Brandel Teodor Jaeger; photograph by K. Brandel Teodor Jaeger; Foto: K. Brandel

Augusta z d. Granzow, żona Teodora Jaegera; fot. M. Fajans Augusta née Granzow, wife of Teodor Jaeger; photograph by M. Fajans Augusta aus dem Hause Granzow, Teodor Jaegers Ehegattin; Foto: M. Fajans

Stefek Jaeger, syn Teodora i Augusty Jaegerów; fot. W. Twardzicki Stefek Jaeger, son of Teodor and Augusta Jaeger; photograph by W. Twardzicki Stefek Jaeger, Teodor und Augusta Jaegers Sohn; Foto: W. Twardzicki

Małżonka Fryderyka Granzowa, zw. „ciocią Fryckową”;
fot. J. Mieczkowski 📷 Wife of Fryderyk Granzow,
known as “Auntie Fryckowa”; photograph by
J. Mieczkowski 📷 Fryderyk Granzows Ehegattin,
genannt „Tante Frickowa”; Foto: J. Mieczkowski

Fryderyk Granzow; fot. J. Mieczkowski
📷 Fryderyk Granzow; photograph by
J. Mieczkowski 📷 Fryderyk Granzow; Foto:
J. Mieczkowski

Micia Granzow, córka Fryderyka Granzowa; fot. J. Mieczkowski Micia Granzow, daughter of Fryderyk Granzow; photograph by J. Mieczkowski Micia Granzow, Fryderyk Granzows Tochter; Foto: J. Mieczkowski

Florcia Granzow, córka Fryderyka Granzowa; fot. J. Mieczkowski Florcia Granzow, daughter of Fryderyk Granzow; photograph by J. Mieczkowski Florcia Granzow, Fryderyk Granzows Tochter ; Foto: J. Mieczkowski

Emilia Temler z d. Granzow, małżonka Aleksandra Temlera;
fot. J. Mieczkowski 📷 Emilia Temler née Granzow, wife
of Aleksander Temler; photograph by J. Mieczkowski
📷 Emilia Temler aus dem Hause Granzow, Aleksander
Temlers Ehegattin; Foto: J. Mieczkowski

Aleksander Temler; fot. J. Mieczkowski
📷 Aleksander Temler; photograph by
J. Mieczkowski 📷 Aleksander Temler; Foto:
J. Mieczkowski

Janek Temler, syn Aleksandra i Emilii Temlerów; fot. J. Mieczkowski 📷 Janek Temler, son of Aleksander and Emilia Temler; photograph by J. Mieczkowski 📷 Janek Temler, Aleksander und Emilia Temlers Sohn; Foto: J. Mieczkowski

Ludwik Temler, syn Aleksandra i Emilii Temlerów; fot. K. Brandel i S-ka 📷 Ludwik Temler, son of Aleksander and Emilia Temler; photograph by K. Brandel & Co. 📷 Ludwik Temler, Aleksander und Emilia Temlers Sohn; Foto: K. Brandel & Co.

Olek Temler, syn Aleksandra i Emilii Temlerów; fot. K. Brandel i S-ka 📷 Olek Temler, son of Aleksander and Emilia Temler; photograph by K. Brandel & Co. 📷 Olek Temler, Aleksander und Emilia Temlers Sohn; Foto: K. Brandel & Co.

Micia Temler, córka Aleksandra i Emilii Temlerów; fot. J. Mieczkowski
 Micia Temler, daughter of Aleksander and Emilia Temler; photograph by J. Mieczkowski
 Micia Temler, Aleksander und Emilia Temlers Tochter; Foto: J. Mieczkowski

Julcia Temler, córka Aleksandra i Emilii Temlerów; fot. J. Mieczkowski
 Julcia Temler, daughter of Aleksander and Emilia Temler; photograph by J. Mieczkowski
 Julcia Temler, Aleksander und Emilia Temlers Tochter; Foto: J. Mieczkowski

Synowie Poli Braner; fot. „Nowialis” Sons of Pola Braner; photograph by “Nowialis” Pola Braners Söhne; Foto: „Nowialis”

61

Pola Braner z Fischerów, kuzynka Ferdynanda Hoesicka; fot. „Sigismond & Co” Pola Braner née Fischer, cousin of Ferdynand Hoesick; photograph by Sigismond & Co. Pola Braner aus dem Hause Fischer, Ferdynand Hoesicks Kusine; Foto: „Sigismond & Co”

62

W. TWARDZICKI

W WARSZAWIE.

Feliks Myśliński, rejent notariusz; fot. W. Twardzicki
📷 Feliks Myśliński, notary public; photograph by
W. Twardzicki 📷 Feliks Myśliński, Notar; Foto:
W. Twardzicki

Leokadia Myślińska-Smolińska, córka Feliksa Myślińskiego; fot. „Nowialis”
Leokadia Myślińska-Smolińska, daughter of Feliks Myśliński; photograph by “Nowialis”
Leokadia Myślińska-Smolińska, Feliks Myślińskis Tochter; Foto: „Nowialis

63

Zofia Myślińska-Bułakowska, córka Feliksa Myślińskiego; fot. Karoli i Pusch
Zofia Myślińska-Bułakowska, daughter of Feliks Myśliński; photograph by Karoli and Pusch
Zofia Myślińska-Bułakowska, Feliks Myślińskis Tochter; Foto: Karoli und Pusch

Tazio Sadowski; fot. A. Krola Tazio Sadowski;
 photograph by A. Krola Tazio Sadowski; Foto:
 A. Krola

Tazio Sadowski; fot. „Orion”
 Tazio Sadowski; photograph
 by „Orion” Tazio Sadowski;
 Foto: „Orion”

Tadeusz Sadowski; fot. I. Jankowski Tadeusz Sadowski; photograph by I. Jankowski Tadeusz Sadowski; Foto: I. Jankowski

66

Zosia Niesiołowska; fot. „Sigismund”
📷 Zosia Niesiołowska; photograph by
“Sigismund” 📷 Zosia Niesiołowska;
Foto: „Sigismund”

Hr. Fryderyk Skarbek; fot. K. Beyer
☞ Count Fryderyk Skarbek;
photograph by K. Beyer ☞ Graf
Fryderyk Skarbek; Foto: K. Beyer

Portret kobiety w stroju z okresu „Żałoby Narodowej”, 1861-1863; fot. K. Beyer Portrait of a woman from the “National Mourning” period, 1861-1863; photograph by K. Beyer Porträt einer Frau in der Kleidung aus der Zeit der „Nationalen Trauer”, 1861-1863; Foto: K. Beyer

Portret kobiety w stroju z okresu „Żałoby Narodowej”, 1861-1863;
fot. K. Beyer Portrait of a woman from the “National Mourning”
period, 1861–1863; photograph by K. Beyer Porträt einer Frau in
der Kleidung aus der Zeit der „Nationalen Trauer”, 1861-1863; Foto:
K. Beyer

70

Portret małżeństwa; fot. „Sigismond” Portrait of a husband
and wife; photograph by “Sigismond” Porträt eines Ehepaares;
Foto: „Sigismond”

Portret rodzinny; fot. „Bernardi” 🇵🇱 Family portrait;
photograph by “Bernardi” 🇵🇱 Familienporträt; Foto:
„Bernardi”

